Свобода, справедливість, солідарність!

ГОЛОС КАРПАТ

ВІСНИК КАРПАТСЬКОГО ЗОНАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ ЗА ПЕРЕБУДОВУ

№ 5 ВЕРЕСЕНЬ 1989 РОКУ

Вітаємо
УСТАНОВЧИЙ З"ЇЗД НРУ !

Четвертий рІк триває перебудова в СРСР. Успішно дІють НароднІ фронти в республІках Прибалтики, БІлорусІЇ, МолдавІЇ, Закавказзя, в ряді мІст РРФСР, вирІшальним чином впливаючи на процес оновлення Їх суспІльного життя.

Чи вІдбуваються якІсь позитивнІ зміни на УкраЇнІ – однІй з найбІльших за чисельнІстю населення, площею І економІчним потенцІалом республІкІ, чи й досІ "...в гордом покое насилию и зло переносит...", за словами Михайла Лермонтова, ЇЇ народ, покІрнІсть якого так яскраво вІдбили ЇЇ посланцІ на З"Їздi народних депутатІв ?

Минуло сІм мІсяцІв з часу першої публІкацІЇ в "ЛІтературнІй УкраЇнІ" проекту Статуту Народного Руху УкраЇни за перебудову. За цей перІод десятки тисяч людей рІзних нацІональностей висловились за пІдтримку РУХУ, надІславши свої вІдгуки до координацІйної Ради НРУ, до Верховної Ради, до СпІлки письменникІв УкраЇни, до республІканських газет, не дивлячись на те, що представники влади на всІх рІвнях органІзували нищІвну критику І проекту Статуту, І самої Ідеї створення НРУ.

Майже в усІх областях УкраЇни утворились регІональнІ об"єднання Народного Руху, який, мов веснянІ води, розливається по мІстах І селах, промислових пІдприємствах, установах, в навчальних закладах; він, "хто живий, в кого душа воскресла", кличе до його лав на боротьбу за полІтичнІ права, за порятунок своєї землІ вІд екологІчної катастрофи, економІчного І духовного занепаду, за вІдродження нацІЇ.

ЗакономІрно, що струмки І потоки вливаються в рІки, так І Народний Рух наближався до свого об"єднання.

ОргкомІтет, утворений представниками регІональних об"єднань НРУ, очолюваний народним депутатом СРСР, письменником Володимиром ЯворІвським, завершує свою роботу по пІдготовцІ З"Їзду.

8 вересня 1989 року в актовому залІ Київського полІтехнІчного Інституту розпочне свою роботу ВсеукраЇнський установчий З"Їзд Народного Руху УкраЇни за перебудову.

В роботІ З"Їзду вІзьмуть участь близько 1200 делегатІв, запрошено представникІв Народних фронтІв Радянських республІк, творчих спІлок І товариств, зарубІжних гостей, працІвникІв засобІв масової ІнформацІЇ Радянського Союзу та з-за кордону.

З хвилюванням І надІєю чекає З"Їзду УкраЇна, чекають українцІ у всьому свІтІ, чекають всІ, кому не байдужий наш завтрашнІй день.

ПосланцІ Народного Руху з усІх куточкІв УкраЇни обговорять проблеми, якІ стоять перед нами, включаючи перспективи розвитку української державностІ, вІдродження української нацІЇ, шляхи подолання екологІчної та економІчної кризи, вирІшення аграрного питання, реформи полІтичної системи, проблеми молодІ. З"Їзд прийме програмнІ документи НРУ, обере його керІвнІ органи.

Успіху Вам, шановнІ делегати з"Їзду !

ВИБОРИ-89

МайбутнІ вибори до Верховної Ради УРСР та мІсцевих Рад республІки вирІшать нашу долю. Законопроект, який запропонувала комІсІя Верховної Ради СРСР, списаний Із загальносоюзного Закону І по своЇй сутІ не бІльш реальний, оскІльки дає можливІсть сьогоднІшнІм номенклатурникам манІпулювати виборами.

Група народних депутатІв СРСР вІд УкраЇни подала ІнІцІативу 02.08.89 провести Всеукраїнський мІтинг, на якому трудящІ рІзних куточкІв республІки дали б оцІнку проекту Закону УРСР про вибори народних депутатІв УРСР та органІв мІсцевої влади, опублІкованого в пресІ 5 І 6 серпня 1989 р.

Карпатське зональне вІддІлення Народного Руху УкраЇни виробило спІльну платформу вІдносно виборчого закону:

1. Виборчий Закон, як доповнення до КонституцІЇ УРСР повинен бути прийнятий на Всенародному референдумІ на основІ альтернативних проектІв.
2. Вибори у вищий законодавчий орган влади – Верховну Раду УРСР – повиннІ бути прямІ, рІвнІ, таємнІ на альтернативнІй основІ по виборчих округах, а не через З"Їзд депутатІв у два ступенІ.
3. Вибори вІд громадських органІзацІй порушують демократичний принцип: одна людина – один голос, а тому повиннІ бути вІдмІненІ.
4. ПрямІ загальнонароднІ вибори Президента республІки на альтернативнІй основІ.
5. НедопустимІсть впливу виборчих комІсІй на формування депутатського корпусу, гласнІсть та контроль за всІм процесом виборІв з боку громадських органІзацІй та трудових колективІв.
6. РеєстрацІя висунутих трудовими колективами І вІддІленнями громадських органІзацІй кандидатІв у депутати повинна проводитися без окружних передвиборних зборІв, манІпуляцІЇ з вІдхиленням уже зареєстрованих кандидатІв у депутати не допускаються.
7. Передбачити межу осІлостІ для виборцІв та громадянство УРСР.

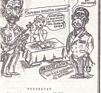
Як?! Ми ж вже конституцію!
ОКРУЖНА ВИБОРЧА КОМІСІЯ
Шановний добродію! А ваша програма не суперечить Конституції УРСР?
ПРОГРАМА ПАРТІЇ
СОЦІАЛІЗМ ПІД ЗАГРОЗОЮ!

Р Е З У Л Ь Т А Т

обговорення доповнень до КонституцІЇ УРСР, проекту законІв про вибори народних депутатІв до Верховної Ради УРСР та мІсцевих Рад в трудовому колективІ Бориславського заводу штучних алмазІв І алмазного Інструменту.

Трудовий колектив БЗША І АІ, ознайомившись детально з проектом Закону про вибори народних депутатІв у республІканськІ І мІсцевІ органи влади, вважає:

1. Проект закону про вибори вІдхилити як такий, що в принципІ не вІдповІдає завданням перебудови в республІцІ;
2. Ми повнІстю схвалюємо І пІдтримуємо "ВІдкритий лист народних депутатІв СРСР вІд УкраЇни до депутатІв Верховної Ради Української РСР".

Та вимагаємо:

- ПІсля передачІ робочІй групІ ПрезидІЇ Верховної Ради УРСР альтернативного проекту Закону про вибори, негайно опублІкувати його в республІканськІй пресІ;
- Проведення республІканського референдуму, який прийме Закон про вибори;
- Обговорення проекту КонституцІЇ УРСР провести пІсля виборІв Верховної Ради УРСР.

Голова ради трудового колективу: С.І. Курочкин
Секретар: О.В. Урбан.

Установчі збори НРУ
в м. Стрий.

Як уже повідомлялось в № 2 нашого вісника, 10 липня ц.р., в Стрию відбулася установча конференція Стрийського об'єднаного відділення Народного Руху України за перебудову, в якій взяли участь 603 делегати.

З доповіддю про необхідність створення і функціонування такого демократичного механізму, який би служив розвитку суспільства, що грунтується на стабільному народовладді та збалансованій економіці, який не допускав би порушень соціальних, політичних, національних та екологічних прав людини; підносив рівень свідомості, політичної культури, громадської активності українського народу, яким є Народний Рух України за перебудову, виступив член СПУ Віктор Романюк.

Доповідач охарактеризував катастрофічне становище української мови, доведеної до цього стану керівною роллю партії, зупинився на завданнях, які стоять перед Рухом, зокрема: необхідність боротьби за суверенітет республіки, порятунок від екологічної загрози, надання державного статусу українській мові, вивчення національної символіки, вирішення релігійних проблем. Відзначив, який опір перебудові чинить адміністративно-бюрократична каста на прикладі репресій над громадою демократії в Стрию під проводом першого секретаря міськкому партії І.С.Сергієнка. Звернув особливу увагу на необхідність підготовки до виборів у місцеві Ради.

Михайло Гориня, член Української Гельсінської Спілки. Розповів про участь в роботі Таллінської міжнародної конференції з питань оцінки пакту Ріббентропа-Молотова. Торкнувся позиції керівництва Москви і України в ставленні до інтересів [illegible] народів.

Назвав основними завданнями Руху підтримку національної гідності українського народу, вивчення [illegible], його історії, поновлення героїчних імен, відстоювання його прав.

Охарактеризував економічне становище України в складі Союзу як колоніальне, адже 95 відсотків своєї промислової продукції вона віддає в розпорядження центру.

Звернув увагу на репресивні і провокаційні заходи, що проводиться владою, з метою залякати і дискредитувати Рух.

Володимир [illegible], член Стрийської Ради НРУ. Вніс конкретні пропозиції до Програми НРУ, зокрема про контроль народу над роботою державних органів, про громадянство УРСР, про політичний суверенітет УРСР, про міжнародну спортивну діяльність України, про відродження УКЦ та УАПЦ.

Федір [illegible], відповідальний секретар Стрийського Товариства української мови ім. Тараса Шевченка, висловив критику на адресу партійних функціонерів і, зокрема, на І.С.Сергієнка, що його виступ на пленумі Львівського обкому партії, запропонував висловити йому недовір'я.

[illegible], голова Ради Стрийського Товариства "Меморіал". Зупинився на фактах політичних провокацій під [illegible] і несправедливостях по відношенню до активістів Товариства і діяльності Товариства на Стрийщині.

Конференція прийняла Резолюцію, в якій є такі положення:

- Стрийська організація НРУ бере під контроль діяльність правоохоронних органів, міліції, КДБ, надає правову допомогу населенню і, в разі потреби, здійснює незалежні розслідування злочинів, скоєних силами правоохоронних органів.
- Засуджує виступ першого секретаря Стрийського міськкому партії на пленумі Львівського обкому Компартії України, як аполітичний. Вимагає від Львівського обкому партії притягнути його до партійної відповідальності, висловити йому вотум недовір'я від делегатів конференції.

Конференція вважає за необхідне:

- видавати свою газету "[illegible]";
- добитись від командування ПрикВО передачі Стрийського Народного Дому, що в даний час використовується Будинком офіцерів – його власникові – народові в особі Товариства.

Конференція утворила робочі комісії для здійснення програмних завдань і практичної діяльності Руху.

НРУ за Карпатським перевалом.

Процес національно-економічного відродження на Закарпатті проходить десь із запізненням. Нерідко почуєш такий жарт: "У Львові народний рух за перебудову, а на Закарпатті народний рух в Угорщину". Тепер уже в Ужгороді, Хусті, Чопі створені відділення Народного Руху України, товариства української мови ім. Т.Г. Шевченка.

Закарпатці ведуть активну боротьбу проти будівництва військового об'єкта "станції слідкування за космічними об'єктами". Експлуатація цієї станції може серйозно погіршити екологічну ситуацію в області. Жителі навколишніх сіл і міст будуть піддаватися впливу потужних електромагнітних хвиль, для роботи цього військового об'єкту піде дуже багато води, ресурси якої на Закарпатті бідні.

При Закарпатському відділенні Товариства української мови створена ономастична комісія, яка повинна повернути населеним пунктам краю історичні назви. Товариство української мови тісно співпрацює з Угорським культурним товариством. Угорці другою своєю мовою вважають українську і добиваються заміни викладання російської мови у школах на українську.

Самбірський РУХ.

19 серпня 1989 р. в м. Самборі відбулись установчі збори міської організації НРУ за перебудову. В переповненій залі клубу залізничників, прикрашеній національними прапорами, перед присутніми виступили Олексій [illegible]/вступне слово/, Володимир Горницький /"Соціальні проблеми регіону", "Національна символіка"/, Михайло Шпак/"Економіка"/, Йосип Кривко/"Екологія і ми"/, Ярослава [illegible] /"Мова. Про зміни в Конституцію УРСР щодо державного статусу української мови"/, Іван Сайко/"Про проект закону про вибори", НРУ та вибори/, Ярослава [illegible]/"Демократизація суспільства. Права людини. Права нації"/ та інші прихильники НРУ.

На зборах була обрана Рада міської організації НРУ в кількості 21 особа. Міська організація НРУ входить в Самбірське об'єднане відділення НРУ – структуру, яка підлягає Карпатського крайового відділення НРУ. Збори визначили найближчі завдання міської організації НРУ, та перш за все – створення первинних осередків НРУ на підприємствах, в установах, по селах та активна участь у виборчій кампанії.

На другий день, 20 серпня, у центрі Самбора відбувся багатотисячний мітинг в підтримку НРУ. Слід зауважити, що проведення зборів та мітингу було не дозволено міськвиконкомом, отже обидва заходи були "несанкціонованими". Цікаво й те, як на самому засіданні виконкому було голосування за дозвіл зборів та мітингу: два робітника, колгоспник та працівник культури були "за", а решта-номенклатура, члени бюро міському партії, [illegible] -"проти"/[illegible]!/. На мітингу широко обговорювались проблеми нашого життя. Була мова про необхідність створення НРУ, були зачитані тези доповідей, що прозвучали напередодні на установчих зборах міської організації НРУ. Багатотисячний мітинг підтримав і схвалив резолюцію, яку подаємо нижче і лист для [illegible] про те, що [illegible] на обох заходах.

ВИТЯГ З РЕЗОЛЮЦІЇ

установчих зборів міської організації НРУ за перебудову, яка була схвалена і прийнята на багатотисячному мітингу, скликаному в підтримку НРУ. /19-20 серпня 1989р./

- Збори проголошують створення Самбірської міської організації НРУ за перебудову, яка входить до Самбірського об'єднаного відділення НРУ.
- Збори ставлять основними завданнями організації на найближчий час:

а/ створення осередків НРУ на кожному підприємстві, в установах, в організаціях, на селах;

б/ активна участь у боротьбі за альтернативний проект Закону про вибори;

в/ висування членів НРУ у всі виборчі органи Рад: від рад трудових колективів до Верховної Ради УРСР, влада в Радах повинна належати народові;

- Для здійснення практичної діяльності Самбірської міської організації НРУ утворити організації і такі комісії:

а/ громадсько-політичну;
б/ громадських ініціатив;
в/ соціального захисту;
г/ економічну;
д/ свободи совісті;
е/ екологічну;
є/ [illegible];
ж/ радіаційну;
з/ розвитку культури.

- Збори висловлюють недовіру членам виконкому: [illegible].
- Проект Закону УРСР про вибори народних депутатів УРСР та органів місцевої влади, опублікований в пресі відкидаємо як антидемократичний, антиперебудовний, як такий, що має на меті обмежити права народу на політичну владу.
- Домагаємося створення нового альтернативного проекту закону УРСР про вибори.
- Підтримуємо ініціативу групи народних депутатів СРСР від України по створенню проекту альтернативного Закону УРСР про вибори.
- Підтримуємо звернення народних депутатів СРСР від України до громадськості республіки вийти 2 вересня ц.р. року на республіканський мітинг по обговоренню альтернативного проекту закону про вибори.
- Вважаємо, що текст проекту статті 73 Конституції УРСР викладений недостатньо чітко, допускається різне трактування, містить [illegible] двозначність. Тому пропонуємо викласти цю статтю в такій редакції:

Стаття 73. Державною мовою Української РСР є українська мова. Мовою міжнаціонального спілкування громадян Української РСР є українська мова.

Українська РСР забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх, без винятку, сферах суспільного життя і виробництва. Українська мова є обов'язковою для вивчення всіма громадянами в усіх навчальних закладах на території УРСР.

Українська РСР забезпечує усім громадянам інших національностей і народностей, що проживають на території УРСР, вільний розвиток і функціонування їхніх національних мов.

Українська РСР піклується про розвиток і функціонування української мови в регіонах компактного проживання українців поза межами УРСР.

Порядок застосування української та інших мов в Українській РСР визначається законом.

ПРОБЛЕМИ І ТАКТИКА Руху.

Не "прокляті капіталісти", не внутрішні "вороги народу" звели нашу залізну Рим – Союз Радянських Соціалістичних Республік – а байдужа праця і геноцид духовності довели до того, що радянське суспільство споживає більше, ніж виробляє. Воно самоз"їдається. Споживають більше, звичайно, не ті, хто виробляє, не робітники, не селяни, а ті, хто розподіляє,- адміністративно-бюрократичний і військовий комплекси.

Могутність наддержави захиталася. Ці два компоненти розорили нас. І громада видихнула у слові: "Так далі жити не можна!" Слова, на який нас штовхали протягом останніх десятиріч,- це наші самовизнання. У країні склалася кризова ситуація.

Перебудовчі процеси, необхідність яких усвідомив новий лідер Радянської держави М.С. Горбачов, це є не що інше, як мирна революція: перехід від диктатури партапарату до демократичної республіки, децентралізація економіки, перехід від державної націоналізації до ринкової економіки. І як у кожній революції ведеться боротьба між керуючим консервативним апаратом, яка зацікавлена в існуючому "статус кво" реформістами, вихідцями із народних мас.

Мирна революція досягається консолідацією усіх прогресивних сил, яка базується на плюралізмі думок, розумінні компромісу. Відкинути пора назавжди вимогу поляризації суспільно-політичних сил: хто не з нами, той проти нас!

Створення масового народного руху за революційну перебудову суспільства - це є закономірність нової демократичної революції. Якщо рух формується політично однорідним, він ніколи не стане масовим. Народний рух - це і є той важіль, який повинен зняти політичну напругу в суспільстві і забезпечити перебіг струму із консервативного табору в табір реформаторів.

Апаратники [illegible] глибоко помилилися, назвавши Народний Рух України опозиційною структурою КПРС. Сила Руху не в тому, що він протистоїть Партії, а навпаки - у консолідації із реформістами самої Партії. Позиції Народного Руху в парламентській групі депутатів від України ширше і посилюються за рахунок переходу незаангажованих депутатів на сторону Руху.

Саму політичну ситуацію, яка склалася тепер на Україні, можна сміливо назвати знаменною, оскільки вибори можуть серйозно змінити розстановку політичних сил у республіці. Якщо Народний Рух візьме більшість у Радах, Ради дістануть реальну владу. Якщо правляча партійна номенклатура організує собі абсолютну підтримку у Радах, Ради знову залишаться як придаток партійної номенклатури.

Вибори у Верховну Раду і місцеві Ради України покажуть, як будуть розвиватися реформи. Для того, щоб запрацював автомобіль історії, потрібна пара; наш народ, як вода в банях, розігрівся. І важливо це, чи дійде до точки кипіння, чи охолоне, як це бувало раніше?

Тільки тоді Народний Рух досягне своєї мети, коли він стане суспільним фронтом від Сяну до Дону. У суспільстві не буває політичного вакууму; на підприємстві чи в селі, де не діє осередок Народного Руху, візьмуть верх на виборах добре замасковані під перебудову консервативні сили партбюрократії. Перед відділеннями НРУ стоїть завдання сміливо далі поширювати свій вплив, гуртувати народ. На превеликий жаль, багато місцевих осередків не переростають у розгалужену структуру районних відділень НРУ, а продовжують далі варитися у власному соку.

Не менше небезпечною являється однобокість в діяльності осередків Народного Руху. Так багато лідерів Руху не виходять від гаслово-шароварного патріотизму, зовсім не приділяючи уваги базису політики - соціально-економічним проблемам населення. З другого боку - небезпечно економічний матеріалізм. Послідовники пана Гапона, відхрещуються від політичної боротьби, а за допомогою різноманітних форм громадського впливу хочуть добитися від партократів покращення соціального забезпечення і екологічної ситуації. Особливо гапонізм поширений в Східних областях України, серед шахтарів Донбасу. Можливо, з часом трудящі зрозуміють: для того, щоб подолати соціально-економічну кризу, треба боротися не з наслідками, а із самою суттю тоталітарної системи.

Проблеми народного добробуту тісно пов"язані з питаннями власності і влади. Намагатися вирішити одні без других це означає випускати в пустоту пару народного незадоволення із локомотива історії.

Важливим завданням, необхідною умовою економічно-політичної реформи на Україні, є суверенітет республіки. Не можна добре господарювати на полі, не будучи його господарем.

Проводячи пропаганду за суверенітет України не треба лякати русифікованих українців українською мовою. Не треба бігти поперед паровоза. Нехай не за рік, нехай за десять, двадцять, але вони все одно повернуться до свого пракоріння. Генетичне дерево української нації має дуже глибоке коріння, хоч і багато гілок посохлося, але, дочекавшись благодатної пори, обов"язково зростуть нові молоді пагінці, адже не крона, а корінь живить дерево української нації.

Коли ми створимо високорозвинуту, висококультурну Українську державу, русифікований українець буде у п"ятому коліні шукати свого прадіда-українця і гордитися ним, своїм українським походженням. Зараз важливо, щоб він виявив хоча б економічний суверенітет України, не дозволяв Центру грабувати землі, на якій живе. Економіка і політика - це права і ліва руки одного державного організму. Під економічним суверенітетом слід розуміти договірність в економічних зв"язках між республіками, бо в умовах світового ринку всі ми взаємозалежні! Договірність - це уже розуміння, яке досягається в результаті політичного суверенітету республіки.

Всі проблеми і економічні, і політичні, і екологічні, і правові, і мовні фокусуються тільки через Вибори, через майбутні Ради народних депутатів. Тільки сміливий рішучий похід вперед, боротьба аж до самовизначення приведуть нас до нової економічно-політичної системи, до вільної правової держави, тільки повна консолідація усіх зацікавлених сил забезпечить нам перемогу.

О. Костецкий

ФРАНКОВІ ФЕСТИНИ.

Кожного року на стику літа і осені людські потоки стікаються до Нагуєвич, щоб відсвяткувати роковини Великого Каменяра, віддати шану пам"яті людині, яка золотими літерами вписала українське слово в світову культурну скарбницю, яка зробила все для того, щоб ми називалися народом, а не бездуховним бидлом.

Цьогорічні франківські торжества відзначалися особливим багатолюддям і масовістю підтексту.

З дрогобицького, бориславського і самбірського напрямків до Нагуєвич їхали багатотисячні колони представників різних десятків міст і сіл України. На чолі кожної колони - прапороносці із синьо-жовтими і малиновими прапорами, в колонах несли портрети Івана Франка, лозунги з крилатими Франковими висловами.

Дорога, по якій їхали колони в районах населених пунктів була застелена квітами - так зустрічали місцеві жителі делегації, які їхали до Нагуєвич.

Багатотисячне вояження, яке гордо несло національні знамена ніби промовляло: "Обриваються залізні всі пута національного нігілізму і суперінтернаціоналізму безбатченків, пробуджується самосвідомість народу, гордість за своє коріння, за своїх Мойсеїв".

На святковому мітингу виступив депутат Роман Федорів: "Від нас усіх залежить, чи буде Україна сировинним придатком до Москви, чи суверенною європейською державою з європейським рівнем добробуту і культури".

Народний депутат поставив вимоги, щоб виборчий Закон до Верховної і місцевих Рад України передбачав такі положення:

- Прямі вибори Президента України;
- Альтернативна основа виборів / два і більше кандидатів /
- Недопустимість впливу виборчих комісій на хід висування кандидатів і виборів;
- Недопустимість обрання депутатів громадськими організаціями.
- Прямі вибори депутатів у вищий законодавчий орган республіки - Верховну Раду України.

Після офіційної частини свята був даний великий концерт за участю провідних художніх колективів: ансамблю "Черемош", народного ансамблю "Галичина", групу "Львів", ансамблю "Ватра" та ряду інших.

М. Скиба

Товариство в Старому Самборі.

6 серпня в Старому Самборі відбулися установчі збори районного осередку Товариства української мови ім. Т.Г. Шевченка. У гості сюди прибули самбірчани, які пройшли колоною під синьо-жовтими прапорами до пам"ятника Т. Г. Шевченка, де поклали квіти й заспівали "Заповіт"

Коли люди підійшли біля будинку культури, де повинні були відбутися установчі збори, то двері там виявилися замкненими. Але старосамбірчани не розгубилися. Вирішили провести під відкритим небом. Таким чином збори переросли у політичний мітинг в підтримку створення Товариства.

У цей день до осередку Товариства української мови ім Т. Шевченка вирішило вступити близько 150 осіб. А вже 20 серпня у переповненому Будинку культури відбулися організаційні збори районного осередку. Присутнім цікаво було чути про те, яким "обробці" органами міліції і КДБ, радянської і партійної влади були піддані члени ініціативної групи по створенню в Ст. Самборі осередку Товариства.

Під час проведення зборів не багато мешканців міста та району виявили бажання стати членами районного осередку Товариства української мови ім. Т.Шевченка.

На зборах були обрані Рада та Правління Товариства, намічені завдання на найближчий час. На раді, члени Товариства збиратимуться щоп"ятниці о 19 год 30 хв. в приміщенні Будинку культури.

23 липня минув рік від дня заснування Самбірського громадсько-культурного Товариства ім.В. Кобільника. У цей день за закликом Ради самбірчани зібралися на цвинтарі, щоб віддати честь тим, які були засновниками і активістами Товариства "Підкіпщина" /1927-1939/ На могили лягли квіти, над ними відбувся молебень, звучали промови. Про активних діячів Товариства розповідали Петро Бало та Михайло Пляк.

Самбірчани вшанували й пам"ять тих, хто загинув за честь і свободу України в 1918-1920 рр. Над могилами героїв звучали патріотичні пісні. Про історію формування і бойової дороги УСС та УГА розповів Ярослав Прийма.

"Змалку я був трохи химерної вдачі, смиренної, хоч і веселої, легко перейнявся життям та товариськими почуттями.., а як підріс трохи, тоді мене і тягло до всього надзвичайного і романтичного. І мені хотілось прийняти муки за Христа. Згодом закрутились у голові інші думки, мені хотілось вже піти на муки не за Христа, а "за народ". І те бажання цілком оволоділо мною",- писав про себе Павло Грабовський. Він вибрав свій шлях - той, яким йшли найкращі сини України від Шевченка до Василя Стуса: патріоти, революціонери, справжні мученики "за народ".

Народився Павло Арсенович Грабовський 11 вересня /30 серпня ст.ст./ 1864 року в бідній багатодітній сім'ї сільського паламаря в селі Пушкарному Краснопільського р-ну Сумської обл. Ще більші нестатки заглядали в сім'ї, коли від туберкульозу помер у молодому віці батько.

Десятилітнього Павла мати віддала до Охтирської бурси, а в 1879р. він вступив до Харківської духовної семінарії.

Як і вся передова молодь 70-х років, молодий Грабовський захоплюється творчістю революціонерів-демократів, читає суспільно-політичну і економічну літературу, займається самоосвітою, бо не в бурсі захоплює його суспільний рух своїм демократизмом, самопожертвою, а люди, які не шкодували сил, навіть життя для народного визволення,-своїм героїзмом. Тому зміцнюється і утверджується тверде рішення стати захисником поневоленого українського народу, присвятити революційній справі його визволення усе своє життя.

Він стає учасником харківської групи народників "Чорний переділ" і виконує її завдання: поширює нелегальну протиурядову літературу, шляхом розповсюдження лотерейних квитків збирає кошти для організації, а також для бідних студентів, листується з політичними в'язнями Сибіру.

Хоч семінарист Грабовський прекрасно встигав у навчанні, до семінарського начальства дійшли чутки про його неблагонадійність. Сам ректор семінарії доносить поліцейському приставу, що у вихованця 5-го класу відібрано папери протиурядового змісту: вирізки статті "Интелигенция и народная масса", шифровані записки, лист від ув'язненого в Сибіру. Грабовський відкрито заявив себе не співчуваючим уряду і цього ж дня його виключають з навчального закладу "за вредное направление" і в супроводі городового направляють на поселення в рідне село під негласний нагляд поліції, а потім - під гласний, який знімуть лише 27.04.1885р. І він знову повертається до Харкова, влаштовується на роботу і поновлює свою діяльність в групі організації "Чорний переділ".

25 листопада 1885 р. Грабовського призивають до війська і він служить в батальйоні, який квартирує поблизу Харкова, але за заступництво за беззахисного солдата, над яким знущався офіцер, переводять "в более отдаленную местность" - Ташкент. 29 червня 1886 р. його заарештовують в Оренбурзі - по дорозі в Ташкент і відправляють до Харківської в'язниці.

Понад півтора року триває слідство. Камера-одиночка зовсім підриває здоров'я 22-річного юнака. І ось вирок: 5 років заслання в Іркутську губернію. Довгий, без перепочинку етап на місце заслання виснажував в'язнів, був сам по собі тяжким покаранням. "Трудно уявити собі всю важкість того шляху, не потерпівши його: проводять часто пішки, в'яжуть вірьовками до воза, б'ють рушницею в разі найменшого "бунту" чи непослуху", - згадував поет.

22 березня 1889 р. в Якутську сталася трагічна розправа царських сатрапів над в'язнями, відома в історії під назвою "Якутської трагедії". Нечувана за жорстокістю подія знайшла глибокий осуд у засланців, вони написали відозву "Русскому правительству", яку було розіслано по багатьох містах Російської імперії. І яка викривала, розвінчувала деспотизм, свавілля, звірячі закони, що існували у поводженні з в'язнями. Одним з авторів відозви був Грабовський, якого після трьохрічного перебування у Іркутській в'язниці під слідством у цій справі, засуджують до чотирьох років каторги, яку замінять довічним поселенням у найдальші, найглухіші місця Сибіру: Вілюйськ, Якутськ, Тобольськ ось місця його перебування до самої смерті. В Тобольську він і похований поруч з могилами декабристів.

Як гострий осуд звучать слова Івана Франка, кинуті на адресу царського самодержавства:"Поховали людоїди ще одну молоду силу, зневечили гарний талант, що міг би зробити чимало доброго серед своєї рідної суспільності". Бо прожив Грабовський всього 38 років.

Як поет, перекладач, публіцист, літературний критик, Павло Грабовський розпочинався у тюрмі і, загартований гіркою арештантською пайкою хліба, розвинувся, виріс, незважаючи на важкі умови життя, тяжкі захворювання, і став у один ряд з провідними українськими письменниками. Це своєрідний подвиг в ім'я народу, розвитку його культури, якому нелегко знайти аналог серед митців у світовій історії.

Звертаючи свої думки до прийдешніх поколінь, замислюючись над їхньою долею, поет у вірші "Думки тюремні" написав пророчі слова:

Потроху прийметься насіння,
Що розсівали наші други,
Зросте міцніше покоління,
Що не подужають вериги.
За в'язнем в'язень одстраждає,
Але настане ясний час,-
І добрим словом спогадає
Потомок вільний мертвих нас!

Наша поштова скринька

Редакція вісника "Голос Карпат" одержала десять листів від наших читачів. Багато людей запитують нас: "Де можна передплатити вісник "Голос Карпат"?" Редакція нічого конкретного поки що не може сказати, але члени Народного Руху Карпатського зонального відділення будуть намагатися регулярно доставляти вам вісник. Надіємося в найближчий час збільшити і об'єм вісника, і тираж, і періодичність видання.

У своїх листах читачі пропонують редакції вісника власні вірші. Звичайно, ми тільки вітаємо патріотичні пориви, активну громадянську позицію любителів поетичного слова, але запропонованим віршам бракує художньої довершеності, образності, оригінальності мислення. Замало бажання і почуттів, це не досить поетові, потрібна наполеглива робота над собою. Коли ми збільшимо об'єм друкованих листів, зможемо більше виділяти місця художнім творам; зараз ми зосереджуємося на публіцистичних статтях політичного аналізу, на висвітленні діяльності осередків Народного Руху.

Особливо цікавими для редакції "Голосу Карпат" були два листи із Харкова. "Прийміть наші вітання та побажання подальших успіхів на тернистій ниві вашого Відродження. Палкий привіт всім від Харківської регіональної організації УРП,"- пишуть нам члени редколегії харківського вісника УРП "На сполох!"

Харків'яни запропонували нам регулярно обмінюватися вісниками Руху, інформацією про досвід роботи наших регіональних відділень. Із листів ми довідалися, що у Харкові зараз, крім Народного Руху як координуючої структури, діють такі неформальні організації: філія Української Гельсінкської Спілки, Спілка Української Молоді, Товариство "Спадщина", Товариство УАЗІС //Українська асоціація захисту історичного середовища/, а також "Меморіал", анархо-синдикалісти, декілька релігійно-церковних об'єднань та багато інших неназваних груп.

Харків'янин Юрій Ушинський розповів у листі про голодівку протесту, яку провели у Харкові 15 липня філія УГС і СУМу проти заборони української національної символіки. До цієї політичної акції приєдналося 17 чоловік.

Редакція вісника "Голос Карпат" висловлює щиру подяку за грошові пожертви тов. Куцу С.В., Кушніру М.З. із Борислава, Гальчуку А.П., Ластовецькій С.Ф. із Стрия, Кузик Ользі з Трускавця, Луцику Р.О. із Підбужа, а також осередку НРУ із села Доброгостів та жителю с. Ріпне Старосамбірського р-ну.

ТАДЖИЦЬКА МОВА - ДЕРЖАВНА.

Таджики сповідують іслам, мова, як і в Ірані, є істотно мусульманською. В історії нашого народу були сумні часи, коли ми молилися таємно, засунувши нові мечеті під чайхани. Тепер в період перебудови маємо у кожному кварталі міста /махалі/ відкриту мечеть.

Верховна Рада республіки проголосила таджицьку мову державною. Протягом кількох місяців у нас проходив всенародний збір підписів під вимогою надання їй державного статусу. Урядовці, які не володіють мовою корінного населення республіки повинні за 5 років вивчити її, для цього організовуються спеціальні курси.

Особливих перепон на шляху утвердження таджицької мови ми не зустрічали, напевне, тому, що частка російськомовного населення в нашій республіці невелика. Російські сім'ї в період афганської війни масово покидали прикордонні райони Таджикистану.

Таджицька мова знову повернула собі арабський алфавіт. Тепер учнівська молодь може читати древні манускрипти наших предків, письменників в оригіналі. Правда, виникли труднощі із книгодрукуванням, і відомий таджицький співець Бабар Мулимов спеціально відкрив рахунок у банку для збору коштів. З усіх куточків республіки ідуть грошові перекази, родини таджиків не скупляться, жертвують на справу національного відродження по 5-10 тисяч карбованців.

Давлат Насімі

РУХ НА БОРИСЛАВЩИНІ.

2 серпня в клубі селища Східниця, біля його курорту, відбулися установчі збори осередку Народного Руху України за перебудову. Осередок увійшов до складу Бориславського об'єднаного відділення НРУ. Головою осередку обрано тов. Рударя І.Т.

4 серпня на фабриці нетканих матеріалів утворився осередок НРУ і уже на 25 серпня налічував 45 чоловік у своїх рядах. Осередок НРУ організував комітет для підготовки і проведення виборів до Верховної і місцевих Рад УРСР.

Цей номер видано на кошти активістів Народного Руху України за перебудову. Підтримуйте незалежну пресу, надсилайте кошти, листи із зауваженнями і побажаннями на адресу: 293760, Львівська обл., м. Борислав, поштова скринька № 290. Михаль Володимир Васильович.